

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 25.1.2006
KOM(2006) 25 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Temaatiline programm koostööks tööstusriikidega ja muude suure sissetulekuga riikidega tulevase finantsperspektiivi raames (2007–2013)

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Kontekst	3
2.1.	Kohaldamisala.....	3
2.2.	Temaatilise programmi põhjendus.....	4
2.3.	Praegune poliitika ja koostööraamistik ning varasem kogemus	5
2.3.1.	ELi-välised OECD riigid.....	5
2.3.2.	Uued Aasia tööstusriigid ja -territooriumid	7
2.3.3.	Pärsia lahe koostöönõukogusse kuuluvad riigid	7
3.	TPIC põhielemendid	8
3.1.	Üldeesmärk	8
3.2.	Konkreetsed eesmärgid	8
3.3.	Peamised prioriteedid.....	9
3.4.	Programmide koostamise põhimõtted.....	11
	LISA	12

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Temaatiline programm koostööks tööstusriikidega ja muude suure sissetulekuga riikidega tulevase finantsperspektiivi raames (2007–2013)

1. SISSEJUHATUS

Ühenduse välissuhteid reguleeriva õigusliku raamistiku ratsionaliseerimiseks ja lihtsustamiseks on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku võtta aastatel 2007–2013 kehtiva finantsperspektiivi raames vastu uus, kuuest instrumendist koosnev raamistik. Kolm nimetatud instrumentidest (humanitaarabi, stabiilsus ja makrofinantsabi) on horisontaalsed ning nende eesmärk on vastata konkreetsetele vajadustele ja asjaoludele. Ülejäänud kolme (ühinemiseelne abi, Euroopa naabrus- ja partnerluspoliitika toetamine ning arengu- ja majanduskoostöö) sihiks on konkreetsete poliitikavaldkondade rakendamine ning need hõlmavad konkreetseid geograafilisi piirkondi. Tulevikus on nimetatud instrumendid peamiseks õigusaktideks, millega reguleeritakse ühenduse kulutusi väliskoostööprogrammide, sealhulgas asjakohaste temaatiliste programmide toetamiseks, ning need asendavad muuhulgas ka praegused temaatilised määrused.

Temaatilised programmid loovad omaette lisaväärtust, rakendades meetmeid, millega täiendatakse geograafilisi programme, mis on endiselt ühenduse ja kolmandate riikide vahelise koostöö peamine raamistik.

Komisjon on võtnud endale kohustuse arutada Euroopa parlamendi ja nõukoguga läbi iga temaatilise programmi kohaldamisala, eesmärgid ja prioriteedid, võttes aluseks kummalegi nimetatud institutsioonile adresseeritud ametliku teatise.¹ Arutelu tulemusel kujundatakse välja poliitilised tegevussuunad programmitöö edasisteks etappideks ning eelkõige temaatiliste strateegiliste dokumentide koostamiseks kooskõlas eespool nimetatud instrumentide sätetega.

2. KONTEKST

2.1. Kohaldamisala

EL on viimase aastakümne jooksul järjekindlalt tugevdanud kahepoolseid suhteid suure hulga arenenud riikidega ning uute tööstusriikide ja -territooriumidega mitmetes piirkondades üle kogu maailma: peamiselt Põhja-Ameerikas, Ida-Aasias ja Okeaanias, kuid samuti Kagu-Aasias ja Pärsia lahe piirkonnas. Kavandatav temaatiline programm koostööks tööstusriikidega ja muude suure sissetulekuga riikidega (*Thematic Programme for cooperation with Industrialised Countries*, TPIC) loob raamistiku koostöö ja kohustuste laiendamiseks ja süvendamiseks suhetes nende tööstusriikide ja -territooriumidega, mis vaatamata oma geograafilisele

¹ Vt komisjoni teatist nõukogule ja Euroopa Parlamendile, „Välistegevus temaatiliste programmide raames tulevase 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi alusel“ [KOM(2005) 324 lõplik], 3. august 2005.

paiknemisele, struktuurierinevustele ja erinevale suurusele soovivad arendada kahepoolseid suhteid ELiga. ELi ja nende riikide vahelist koostööd suunavad peamiselt ELi poliitilised eesmärgid – ehkki nimetatud eesmärkide poole püüdlemine tuleb kasuks kõigile asjaosalistele.

TPICd rakendatakse kavandatava arengu- ja majanduskoostöö instrumendi² (*Development Cooperation and Economic Cooperation Instrument*, DCECI) alusel ning see keskendub põhiliselt partnerriikidele, kellel on ühesugune poliitiline, majanduslik ja institutsiooniline struktuur, kes jagavad ELiga ühesuguseid väärtusi ning on ELile olulised kahepoolsed poliitilised ja kaubanduspartnerid ning samas mõjukad osalised mitmepoolsetel foorumitel ja ülemaailmsete küsimuste lahendamises. Samuti aga on see suunatud uutele tööstusriikidele ja -territooriumidele, kus poliitiliste ja majanduslike sidemete edendamine ning mõju saavutamine on liidu strateegilistes huvides.

Niisiis hõlmab TPIC geograafiliselt järgmisi piirkondi:

- (1) tähtsamad ELi-välised OECD riigid:³ USA, Jaapan, Kanada, Korea Vabariik, Austraalia ja Uus-Meremaa;
- (2) teatavad Aasia tööstusriigid ja -territooriumid, mis ei kuulu arenguabikomitee (DAC)⁴ ametliku arenguabi saajate nimekirja: Singapur, Hongkong, Aomen, Brunei ja Hiina Taipei;
- (3) Pärsia lahe koostööühikogusse kuuluvad riigid, mis ei kuulu DACi ametliku arenguabi saajate nimekirja: Kuveit, Katar, Araabia Ühendemiraadid, Bahrein ja Saudi Araabia.⁵

Tulevikus võib kaaluda TPIC geograafilist ulatust laiendada, kui DCECI alla kuuluvad riigid või territooriumid peaksid DACi ametliku arenguabi saajate nimekirjast välja jääma. Sellele programmile eraldatud ressursid vaadataks siis vastavalt uuesti läbi.

2.2. Temaatilise programmi põhjendus

Suhted TPIC riikide ja territooriumidega ning nendega seotud koostööprogrammid on arenenud erinevas tempos, mitmesugustel õiguslikel alustel ja eri poliitilistes raamistikes,⁶ kajastades muuhulgas asjaosaliste riikide mitmekesisust – seda nii suuruse, kultuuri, rahvastiku, kahepoolsete majandussidemete kui ka ELiga vahetatavate kaubakoguste poolest.

² Komisjoni ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse vastuvõtmiseks, millega moodustatakse arengukoostöö ja majanduskoostöö finantseerimisinstrument [KOM (2004) 629 lõplik], 29.9.2004.

³ Praegu hõlmab neid nõukogu 26. veebruari 2001. aasta määrus nr 382/2001, mis käsitleb Euroopa Liidu ning Põhja-Ameerika, Kaug-Ida ja Okeania industriaalmaade vahelisi koostöö- ja kaubandussuhteid edendavate projektide rakendamist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1035/1999.

⁴ Arenguabikomitee on peamine organ, mille kaudu OECD tegeleb arenguriikidega tehtava koostööga.

⁵ 2008. aastaks jäetakse Saudi Araabia eeldatavasti DACi kõrgema keskmise sissetulekuga arengumaade nimekirjast välja. Kui DCECI säte seda võimaldab, võidakse kolmanda kategooria riikide hulka arvata ka Omaan.

⁶ Vt lisa 1.

Tööstusriikidega tehtava koostöö valdkonnas ei ole kahepoolseid strateegiaid ega näidisprogramme. TPIC raames tehtavad koostööalgatused määratakse kindlaks mitmesugustes Euroopa Liidu ja partnerriikide vahelisi suhteid reguleerivates kahepoolsetes dokumentides (nagu raamlepingud, koostöölepingud, poliitilised deklaratsioonid, koostöökavad ja tegevuskavad⁷) sätestatud ühiste poliitiliste ning koostööeesmärkide kaudu. Selliste algatuste eesmärgiks on siiski täiendada ja tugevdada ELi ja nimetatud riikide valitsuste vahelist dialoogi iseseisva koostöö kaudu, mida mitmesugused asjaosalised teevad väga erinevates poliitilistes valdkondades. Tööstusriikidega tehtava koostöö rahalisel toetamisel keskendutakse ELi ja partnerriikide majanduslike ja sotsiaalsete osaliste ning teiste avaliku ja erasektori organite algatuste ning nendevaheliste koostööprojektide stimuleerimisele, mis aitab tugevdada kahepoolseid suhteid.

Seda tüüpi koostööd ELi ja TPIC partnerriikide vahel ei saa sobivalt juhtida DCECI tähenduses geograafiliste programmide⁸ kaudu. Siit tulenebki vajadus konkreetse temaatilise programmi järele, mille kaudu saaks arendada koostööalgatusi nii, et püütakse täita ELi strateegilistest eesmärkidest lähtuv raamkava. Maastaabisäästu, sünergiaefekti, suuremat tõhusust ja nähtavust saab saavutada nii, et eraldiseisvad kahepoolsed koostööalgatused koondatakse ühtsesse raamistikku. See tundub seda võimalikum, et mõned neist algatustest võiksid olla regionaalse ulatusega.

2.3. Praegune poliitika ja koostööraamistik ning varasem kogemus

Kahepoolset koostööd riikide ja territooriumidega, kellele TPIC on suunatud, juhtis varem terve rida mitmesuguseid juriidiliselt siduvaid ja mittesiduvaid dokumente, nagu on kirjeldatud lisa 1. Selle raamistiku tähtsamatest saavutusest ja suundumustest antakse ülevaade järgmistes punktides.

2.3.1. ELi-välised OECD riigid

USA, Kanada, Jaapani, Korea Vabariigi, Austraalia ja Uus-Meremaaga tehtava varasema ja ka tulevase koostöö nurgakiviks on aastatel 2001–2006 nõukogu määruse 382/2001 alusel aset leidvad algatused. Need kajastavad koostöökavasid, mis on sätestatud mitmesugustes kahepoolsetes dokumentides. Selline institutsionaalne korraldus on olnud raamiks, milles arendatakse projekte eesmärgiga toetada ja elavdada ELi poliitilisi ja majandussuhteid nimetatud riikidega. Samuti on see edukalt täiendanud konkreetseid kahepoolseid leppeid ühenduse ja mõningate nimetatud riikide vahel, näiteks hariduse ning teaduse ja tehnoloogia valdkonnas.

Nõukogu määrus 382/2001 hõlmab kaht laiemat teemat: a) projektide arendamine väga mitmetes valdkondades tehtava kahepoolse koostöö tugevdamiseks kõikide partnerriikidega ja b) kaubandussuhete edendamine, mille puhul keskendutakse peaaesjalikult Jaapanile ja Koreale.

Koostöö vallas on senised peamised algatused olnud järgmised:

⁷ Vt lisa 1.

⁸ Peamiselt on siin tegemist välisabiprogrammidega, mida toetatakse koos partnerriikidega ning mis vastavad nende arenguvajadustele.

- 27 ELi keskusest⁹ koosneva võrgu loomine ja arendamine kuue partnerriigi ülikoolides. Keskuste eesmärgiks on tutvustada partnerriikides senisest põhjalikumalt Euroopa Liitu, selle institutsioone, ajalugu, majandust ja poliitikat;
- uue transatlantilise tegevuskava raames toimuva ELi ja USA vahelise poliitilise dialoogi, Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide transatlantilise majandusliku integratsiooni ja majanduskasvu edendamise algatuse ning Kanadaga sõlmitud kaubanduse ja investeringute edendamise lepingu toetamine;
- meetmete arendamine poliitikauuringute ning USA ja Kanada mõttekeskuste ja muude organisatsioonide vahelise arutelu stimuleerimiseks;
- inimestevaheliste sidemete tugevdamine selliste algatuste kaudu nagu näiteks transatlantiline kodanikeühiskonna dialoog, ELi ja Jaapani inimestevaheliste suhete edendamise aasta ning kõrgharidusega seotud pilootprojektide toetamine koostöös Austraalia ja Uus-Meremaaga. Samuti on USA ja Jaapaniga tehtud viljakat koostööd tööhõive ja sotsiaalpoliitika valdkonnas, keskendudes demograafilistele trendidele, puuetega inimestele, võrdsetele võimalustele ning tervisekaitseküsimustele.

Kaubandussuhete edendamise vallas on eesmärgiks ELi ettevõtetele turulepääsu hõlbustamine ning nende äritegevuse edendamine Jaapanis ja Koreas ning seda eesmärki on püütud saavutada peamiselt kahe programmi kaudu:

- personaliarendusprogramm „Juhtivtöötajate koolitus Jaapanis ja Koreas“, mis aitab ELi ettevõtetel arendada Jaapanis või Koreas ettevõttesisest pädevust, pakkudes oma tähtsamatele juhtivtöötajatele keele- ja ärikoolitust. Praeguseks on programmis osalenud ligi 1000 Euroopa juhtivtöötajat;
- kampaania „ELi värav Jaapanisse“, mis on kaubanduse edendamise programm ning mille sihiks on aidata ELi väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel konkreetsete kaubandusmissioonide kaudu arendada kaubandustegevust ja kasvatada müüki. Praeguse kampaania „Värav Jaapanisse“ raames loodetakse aastatel 2002–2006 Jaapani turule tuua ligikaudu 1000 ELi väikest ja keskmise suurusega ettevõtet.

Mõlemad programmid on laienenud ka uutele liikmesriikidele.

Nii koostöö- kui ka kaubandusmeetmete suhtes viidi 2004. aastal läbi välishindamine¹⁰ ning selle tulemusel leiti, et need algatused on asjakohased, tõhusad ja avaldavad positiivset mõju, ning soovitati neid jätkata ja tugevdada.

⁹ USAs on 15 keskust, Kanadas 5, Austraalias 1, Uus-Meremaal 1 ning Jaapanis 2. Praegu suurendatakse ELi keskuste võrku Austraalias (lisandub 2 uut keskust), ratsionaliseeritakse selle korraldust USAs ning laiendatakse seda ka Koreasse (1 keskus).

¹⁰ Juhtivtöötajate koolitusprogrammi ja kolmanda kampaania „Värav Jaapanisse“ hindamine, JITEX Expertise Technologique et Stratégique, 23. juuli 2004; ELi keskuste loomise ja arendamise hindamine, The Evaluation Partnership, september 2004.

2.3.2. *Uued Aasia tööstusriigid ja -territooriumid*

TPIC hõlmab ka uusi Aasia tööstusriike ja -territooriume, millega ELil on juba pikaajalised suhted: Brunei, Hongkong, Aomen, Singapur ja Hiina Taibei. Tänu TPICle saab rahuldada vajadusi nende riikidega tehtava koostöö järele, mida varem ei hõlmanud Aasia ja Ladina-Ameerika (ALA) määrus,¹¹ kuna see oli suunatud arenguriikidele.

Hongkongiga kahepoolset lepingut sõlmitud ei ole. Enne Hongkongi naasmist erihalduspiirkonnana Hiina koosseisu vastavalt põhimõttele „üks riik, kaks süsteemi“ väljendas EL 1997. aastal vastu võetud teatises „EL ja Hongkong: pärast 1997. aastat“ siiski kavatsust arendada suhteid kõnealuse territooriumiga. Sestsaadik on komisjon arendanud Hongkongi erihalduspiirkonnaga jõuliselt ja tõhusalt suhteid ning uurinud võimalusi leida kaubandusinvesteeringutele ja koostöösuhetele kindlam alus.

EL soovib arendada kahepoolseid kaubandus- ja majandussuhteid ning aidata edendada Aomeni kui koolitus- ja kultuurikeskust.

Suhted Hiina Taibeiga põhinevad ühe Hiina poliitika tunnustamisel. Diplomaatilisi ega poliitilisi suhteid Taibeiga ei ole, kuid intensiivselt suheldakse majanduse, kaubanduse, teaduse ja tehnoloogia, standardite ja normide ning paljudes muudes valdkondades.

EÜ-ASEANi leping kehtestab raami Brunei ja Singapuriga institutsioonilise dialoogi pidamiseks, kusjuures keskendutakse kaubandusele, majanduskoostööle ja arengule. ELi eesmärgiks on luua Singapuriga suhted, mis põhineksid ajakohastatud poliitilisel tegevuskaval, mis keskenduks laiaulatuslikule teemaderingile. Seda eesmärki püütakse muuhulgas saavutada uue kahepoolse koostöö- ja partnerluslepingu kaudu, mille suhtes peetakse praegu läbirääkimisi. Leping kajastab Singapuri olulist kohta ELi – Kagu-Aasia suhetes kaubanduse, majanduse, hariduse ja teaduse valdkonnas.

2.3.3. *Pärsia lahe koostöönõukogusse kuuluvad riigid*

TPIC hõlmab ka Pärsia lahe koostöönõukogusse kuuluvaid riike, keda varem hõlmas ALA määrus (vt eespool). Seega kuuluvad ka Kuveit, Katar, Araabia Ühendemiraadid, Bahrein ja Saudi Araabia TPIC kohaldamisalasse.¹²

ELi suhteid Saudi Araabia, Bahreini, Kuveidi, Omaani, Katari ja Araabia Ühendemiraatidega reguleerib 1989. aastal sõlmitud Euroopa Ühenduse ja Pärsia Lahe Koostöönõukogu koostööleping.

Euroopa Liit püüab arendada ELi ja Pärsia Lahe Koostöönõukogu riikide majandus- ja sotsiaalküsimuste ning kodanikeühiskonna esindajate vahelist koostööd dokumendi „Strateegiline partnerlus Vahemere piirkonna ja Lähis-Ida riikidega“ raames, mille

¹¹ Nõukogu 25. veebruari 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 443/92 Aasia ja Ladina-Ameerika arengumaadele finants- ja tehnilise abi andmise ja nende maadega tehtava majanduskoostöö kohta. Varem on ALA määruse alusel rahastatavas koostöös osalenud ka Aomen, kuid praeguseks ei vasta ta enam sellise abi saamise tingimustele.

¹² Piirkondliku iseloomuga meetmete puhul võidakse kaasata ka Omaan.

Euroopa Ülemkogu kiitis heaks juunis 2004. Seega on EL huvitatud koostöö edendamise eest mõningates tähtsamates valdkondades, et kajastada selliste suhete strateegilist iseloomu ja kaitsta ELi huve selles piirkonnas.

Praegu on Pärsia Lahe Koostöönõukogu ELi tähtsuselt viies eksporditurg. Tänu Pärsia lahe piirkonnast sisseveetavatele suurtele kütusekogustele (69% ELi kütuseimpordist tuleb Pärsia Lahe Koostöönõukogu riikidest) on Pärsia Lahe Koostöönõukogu ELi tähtsuselt neljateistkümmes impordiallikas.

Komisjon keskendub koostöös Pärsia Lahe Koostöönõukoguga energeetikale ja majandusküsimustele. Energeetikaküsimustes peavad eksperdid korrapäraselt dialoogi ning selle tulemusel on korraldatud seminare, töökohtumisi ja rahvusvahelisi konverentse. Peale selle algatati 2003. aastal majandusdialoog, mille eesmärgiks oli hõlbustada dialoogi teket ja paremat teineteisemõistmist valdkondades, kus asjaosalistel on ühised huvid. Dialoogi alusel peaks tekkima foorum, mis võimaldab vahetada oskusteavet ja häid tavasid piirkondliku integratsiooni vallas (nt tolliliit, majandus- ja rahaliit, konkurentsioigus jne) ning teistes mõlemale poolele huvi pakkuvates valdkondades (nt Iraak).

3. TPIC PÕHIELEMENDID

3.1. Üldeesmärk

Tööstusriikidega tehtava koostöö temaatilise programmi (TPIC) üldeesmärgiks on luua ühtne raamistik Euroopa Liidu ja partnerriikide vaheliste suhete arendamiseks ning liidu strateegiliste huvide edendamiseks nendes riikides. Toetades poliitilist dialoogi ja majanduskoostööd partnerriikidega praktiliste koostöömeetmete kaudu, on võimalik laiendada ja süvendada nii kahepoolseid kui ka regionaalseid suhteid ning saavutada ELile rahvusvahelisel poliitilisel areenil enam tunnustust, mõistmist ja lugupidamist.

3.2. Konkreetsed eesmärgid

TPIC konkreetsed eesmärgid on seega järgmised:

- edendada koostööprojekte ja -sidemeid, majanduslikke partnerlussuhteid, inimestevahelist suhtlemist ja ühiseid ettevõtmisi ELi ja partnerriikide vahel;
- aidata kaasa poliitilise dialoogi arengule ja teadmiste levitamisele poliitiliste, majanduslike ja sotsiaalsete partnerite ning teiste kodanikuühiskonna ja riigivälise sektori esindajate hulgas kooskõlas iga partnerriigi üldiste eesmärkidega;
- levitada teadmisi ELi kohta (selle institutsioonide, poliitikasuundade, globaalsete probleemidega seotud seisukohtade ning majandusliku, sotsiaalse ja poliitilise integratsiooniprotsessi ning selle mõju kohta ELi välissuhetele) kõigi partnerriikide esindajate seas, sealhulgas arvamusekujundajate, otsustajate, poliitika kujundajate, äriühingute ja kutseühingute, ametiühingute, tarbijakaitseorganisatsioonide, keskkonnakaitsjate, poliitiliste erakondade, meedia, akadeemiliste ringkondade ja teiste ühiskondlike rühmade seas;

- mõjutada positiivselt partnerriikide elanike ning avaliku ja erasektori organisatsioonide arvamust ELi-st ning õhutada neis poolehoidu ELile ja toetust ühenduse rahvusvahelise poliitika eesmärkidele;
- ergutada kahepoolset kaubandust, investeringuvoogusid ja tollikoostööd ELi ja partnerriikide vahel ning edendada koostööd globaliseerumise sotsiaalse ja keskkondliku dimensiooni tugevdamiseks.

Vajaduse korral võib nende eesmärkide saavutamisel regionaalkoostöö edendamiseks kasutada regionaalset lähenemist.

3.3. Peamised prioriteedid

Olulise mõju saavutamiseks keskendutakse eespool nimetatud eesmärkide poole püüdlisel piiratud hulga prioriteetidele. Asjaoludest ja võimalustest olenevalt määratakse meetmed kindlaks ja rakendatakse neid riigispetsiifiliste, regionaalsete ja sektorialgatuste kaudu. Komisjon püüab tagada eri riikides toetatavate meetmete ühtsuse, nagu ka varem on ELi-väliste OECD riikidega koostöös tehtud.

Eespool nimetatud eesmärkide kontekstis on TPIC suhtes soovitatavad peamised prioriteedid järgmised:

- **Avalik diplomaatia** eelkõige järgmiste punktide kaudu: i) ELi keskuste kui kompetentsikeskuste võrgu laiendamine ja selle positsiooni kindlustamine ning uute ELi keskuste asutamine partnerriikides, kus neid veel ei ole, samuti ELi keskuste vahelise koostöö edendamise meetmed; ii) meetmete arendamine poliitikauuringute ning mõttekeskuste ja muude organisatsioonide vahelise arutelu stimuleerimiseks ELi ja partnerriikide kahepoolsete suhete arendamisega seotud teemadel.
- **Majanduslike partnerlussuhete, kaubanduskoostöö ning teadus- ja tehnoloogiaalase koostöö edendamine.** Seda saab muuhulgas teha, aidates ELi ettevõtetel parandada konkreetsete riikide turu eripärade ja ärikeskkonnaga toimetulemise suutlikkust. Selles kontekstis tuleks olemasolevaid programme või algatusi, mis kestavad ka pärast aastat 2006, vastavalt vajadusele kas jätkata (nt juhtivtöötajate koolitus Jaapanis ja Koreas) või ümber korraldada (nt kampaania „Värav Jaapanisse“). Selle prioriteedi raames kaalutakse võimalust laiendada Euroinfo korrespondentskeskuste võrku mõningatesse TPIC partnerriikidesse, mis annaks võimaluse edendada kaubandussidemeid, samuti muid meetmeid majanduslike algatuste toetamiseks koostöös partnerriikidega. Et enamik TPIC riike keskendub innovaatikale ja konkurentsivõime tõstmisele ning püüab arendada teadmispõhist majandust, oleks samuti väga kasulik ja kõigi ühistes huvides edendada teadus- ja uurimisalast koostööd. Ehkki TPIC eesmärk ei ole teadus- ja arendusprojektide rahastamine, võiks selle raames toetada meetmeid, mille eesmärgiks on ELi ja partnerriikide teadusringkondade koostöö stimuleerimine ja hõlbustamine ning nende pääs 7. raamprogrammi kaudu rahastamisvõimaluste juurde.

- **Inimestevahelised sidemed, sealhulgas hariduskoostöö arendamine** partnerriikidega, kellega pole sõlmitud kahepoolset hariduskoostöölepingut.¹³ Mõningates TPIC riikides on haridus- ja kutseõppepoliitika ja -süsteemid väga kõrgelt arenenud ning seal tegutsevad maailma tasemel kõrgkoolid. Seega on neil tõelist potentsiaali dünaamiliseks ja mõlemale poolele kasutoovaks koostööks haridusse ja koolituse valdkonnas. Selles kontekstis tuleks uurida võimalust panna alus Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna regionaalsele kõrghariduse koostööalgatusele, mis oleks ühtne raamistik kahepoolsele, regionaalsele ja vajaduse korral mitmepoolsele koostööle ELi ja vastava piirkonna partnerriikide vahel. Selle eesmärgiks oleks toetada ühist õppekavaarendust ning tudengite ja teaduskondade liikuvust ELi institutsioonide ja partnerriikide institutsioonide vahel, edendades hariduspoliitilist dialoogi ja muid konkreetset kõrgharidusega seotud algatusi. Peale ühtse koostööraamistiku tuleks uurida ka hariduse valdkonnas leiduvat koostööpotentsiaali, mida pakub parem juurdepääs programmile Erasmus Mundus, näiteks Erasmus Munduse „Aasia akna“ kaudu, mida võiks laiendada Ida-Aasiale, Kagu-Aasiale ja Okeaaniale, ning samuti transatlantilise akna avamise kaudu. Sellise koostöö eesmärgiks oleks ergutada tudengite ja õppejõudude juurdevoolu Erasmus Munduse magistriprogrammide partnerriikidest. Komisjon võib alustada huvitatud partnerriikidega läbirääkimisi, et määrata kindlaks konkreetset protseduurid ning uurida üheskoos, kui suures ulatuses saaksid partnerriigid koostöösse omalt poolt panustada, et ELi investeringu mõju veelgi suurendada.
- **Dialoogid**: valitsuste tasandil peetava formaalse poliitilise dialoogi täiendamiseks toetab TPIC meetmeid, mille eesmärgiks on arendada dialoogi vastava partnerriigiga tehtava koostöö seisukohast strateegiliselt tähtsates valdkondades tegutsevate huvirühmadega ja nende vahel; sellisteks valdkondadeks on näiteks kaubandus, tarbijad, keskkond, energeetika ja transport, tööhõive, sotsiaalpoliitika ja võrdsed võimalused, meedia, sh audiovisuaalsektor jne; samuti toetab ta meetmeid, millega hõlbustatakse teabe- ja heade tavade vahetust seadusloomealase koostöö valdkonnas. Nimetatud meetmed võivad hõlmata ka konkreetsetele sihtrühmadele (nt meediatöötajad, seadusandjad, sotsiaalpartnerid ja teised asjatundjad) suunatud külastusprogrammide arendamist.
- **Mõjuala laiendamine** partnerriikides sihtmeetmete ja ürituste kaudu eesmärgiga suurendada huvi Euroopa ja ELi vastu, muuta Euroopa Liit partnerriikides nähtavamaks, aidata üldsusel mõista, mis on EL ja millega see tegeleb, tutvustada ELi poliitikasuundi ja institutsioone ning ELi rolli majanduslikus ja poliitilises plaanis rahvusvaheliselt olulise partnerina ning edendada konkreetseid praegusi või tulevase koostööeesmärke.

Lisaks eespool nimetatud peamistele koostöövaldkondadele peaks TPIC olema piisavalt paindlik raamistik, mis võimaldaks tegelda riigispetsiifiliste või uute, tulevikus kindlaksmääratavate koostöövaldkondadega ja neid toetada.

¹³ Praegu on sellised lepingud sõlmitud üksnes USA ja Kanadaga.

3.4. Programmide koostamise põhimõtted

Komisjon võtab komiteemenetluse kohaselt vastu esmalt nelja-aastased (2007–2010) ning hiljem kolmeaastased (2011–2013) temaatilised strateegiadokumendid (programm dokumendid). Teemaatilises strateegiadokumendis tööstusriikide kohta kirjeldatakse üksikasjalikult poliitikaprioriteete ja kavandatakse meetmed nende elluviimiseks. Dokumentides määratakse kindlaks toetusesaajate abikõlblikkuse kriteeriumid ning selgitatakse, mis tüüpi meetmeid on kavas võtta. Püütakse saavutada vastastikust täiendavust teiste ühenduse programmidega, eelkõige teiste temaatiliste programmidega, kuid samuti riiklike ja regionaalsete programmidega, pidades silmas, et kuna TPIC riikidele ei ole suunatud geograafilisi programme,¹⁴ on meetmete kattuvuse või dubleerimise oht üsna piiratud.

Temaatilises strateegiadokumendis määratakse kindlaks esialgne eelarvejaotus järgmiste ridade vahel: (i) abikõlblikud partnerriigid ja -territooriumid, (ii) tegevuse prioriteedid ning (iii) kahepoolsed ja mitme riigi või piirkonna ühised algatused. Samuti näidatakse seal rahaeraldise jaotuse tegevus- ja halduskulude katmiseks (komisjonile osutatav tehniline abi, uurimused ja hindamised). Sellise mitmeaastase planeerimise alusel koostab komisjon igal aastal tööplaanid, milles loetletakse toetatavad prioriteetsed meetmed, konkreetset eesmärgid, eeldatavad tulemused ja esialgsed summad.

Programmi haldab komisjon, delegerides juhtimisülesanded vajaduse korral Euroopa Komisjoni delegatsioonidele partnerriikides.

Ehkki pole võimalik määrata kindlaks mingit mehaanilist jaotusmehhanismi, võetakse vahendite eraldamisel muuhulgas arvesse ühenduse varasemat rahalist toetust (vt lisa 2), riikide suurust ning ELi ja partnerriikide vaheliste poliitiliste ja majandussuhete ulatuslikkust, sügavust ja põhjalikkust. Lisaks võetakse siiski arvesse ka vajadust saavutada riigi tasandil oluline mõju.

Võimaluse korral püüab komisjon rahastada meetmeid ühiselt koostöös asjakohase partnerriigiga; see aga pole kohustuslik, kuna teatud valdkondades (nt avalik diplomaatia) võivad partnerriigid käsitada ELi eesmärke enda omadega vastuolulistena.

Komisjon koostab regulaarselt tegevusaruandeid ning komisjoni talitused teevad samuti vahekokkuvõtteid. Esimese kolmeaastase perioodi jooksul (2007–2009) toimuva tegevuse suhtes viiakse läbi välishindamine, mille tulemusi kasutatakse teise temaatilise strateegiadokumendi (2011–2013) ettevalmistamisel. Aruanded esitatakse nõukogule ja Euroopa Parlamendile, kellega neid ka ühiselt arutatakse.

¹⁴

See ei tähenda, et teatavad TPIC riigid ei võiks osaleda regionaalprogrammides DCECI tähenduses. Näiteks Brunei ja Singapur võivad osaleda kõiki ASEANi riike hõlmavas programmis, sõltumata nende osalemisest TPICs (kuid seda täiendavalt).

LISA 1: Olemasolev koostöövõrgustik.

Tähtsamad õiguslikud ja poliitilised vahendid koostöö edendamiseks TPIC riikidega on järgmised:

1. OECD LIIKMESRIIGID

Nõukogu 26. veebruari 2001. aasta määrus (EÜ) nr 382/2001, mis käsitleb Euroopa Liidu ning Põhja-Ameerika, Kaug-Ida ja Okeania industriaalmaade vahelisi koostöö- ja kaubandussuhteid edendavate projektide rakendamist, muudetud nõukogu 21. novembri 2005. aasta määrusega nr 1900/2005.

1990. aasta transatlantiline deklaratsioon ELi ja USA suhete kohta ning 1995. aastal vastu võetud uus transatlantiline programm ning ELi ja USA ühistegevuskava; 2005. aasta juunis ELi ja USA tippkohtumisel vastu võetud Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide algatus transatlantilise majandusintegratsiooni ja majanduskasvu edendamiseks.

2001. aasta detsembris ELi-Jaapani 10. tippkohtumisel vastu võetud ELi-Jaapani tegevuskava.

1996. aasta oktoobris Korea Vabariigiga sõlmitud kaubanduse ja koostöö raamleping ja sellele lisatud poliitiline deklaratsioon.

1997. aasta ühisdeklaratsioon Austraalia ja Euroopa Liidu suhete kohta ning 2003. aasta koostööprogramm;

1999. aasta mais vastu võetud ühisdeklaratsioon Uus-Meremaa ja Euroopa Liidu suhete kohta ning 2004. aasta tegevuskava „Tulevase koostöö prioriteedid“.

1976. aastal sõlmitud Euroopa Ühenduse ja Kanada kaubandus- ja majanduskoostöö raamleping, 1990. aasta deklaratsioon Euroopa Ühenduse ja Kanada suhete kohta, 1996. aastal vastu võetud ELi ja Kanada ühine tegevuskava ning 2004. aastal vastu võetud ELi ja Kanada partnerlusprogramm.

2. UUED AASIA TÖÖSTUSRIIGID JA -TERRITOORIUMID

Koostööd Brunei, Hiina Taibei, Hongkongi, Aomeni (alates 1999. aastast) ja Singapuri ei käsitleta nõukogu 25. veebruari 1992. aasta määruses (EMÜ) nr 443/92 Aasia ja Ladina-Ameerika arengumaadele finants- ja tehnilise abi andmise ja nende maadega tehtava majanduskoostöö kohta („ALA“ määrus), kuna need riigid ei ole arenguriigid.

Sellest hoolimata on Euroopa Liidul nende riikide ja territooriumidega pikaajalised suhted.

Hongkongiga ei ole sõlmitud eraldi kahepoolset lepingut, kuid enne territooriumi naasmist erihalduspiirkonnana Hiina koosseisu vastavalt põhimõttele „üks riik, kaks süsteemi“ on EL sõnaselgelt teatanud oma kavatsusest arendada Hongkongiga suhteid. 1997. aasta teatise „EL ja Hongkong: pärast 1997. aastat“ alusel on komisjon arendanud Hongkongi erihalduspiirkonnaga jõuliselt ja tõhusalt suhteid ning uurinud võimalusi leida kaubandusinvesteeringutele ja koostöösuhetele kindlam alus. Samuti on EL Hongkongiga seotud 1999. aastal sõlmitud tollikokkuleppe ja 2002. aastal sõlmitud tagasivõtulepingu

kaudu. Korrapäraselt toimuvad mitteametliku kokkuleppe alusel Hongkongi erihalduspiirkonna ja Euroopa Komisjoni vahelised kõrgemate ametnike nõupidamised.

Meie suhted Aomeniga põhinevad 14. detsembril 1992 sõlmitud kaubandus- ja koostöölepingul, mis jõustus 1. jaanuaril 1993, ning komisjoni 1999. aasta novembris avaldatud teatisel pealkirjaga „Euroopa Liit ja Aomen: pärast 2000. aastat.“

Hiina Taibeiga diplomaatilisi ega poliitilisi suhteid ei ole, kuid intensiivselt suheldakse majanduse, kaubanduse, teaduse ja tehnoloogia, standardite ja normide ning paljudes muudes valdkondades. Alates 2003. aasta märtsist on komisjonil Hiina Taibeis Euroopa majandus- ja kaubanduskontor.

Suhteid Brunei Darussalami Riigi ja Singapuriga reguleeritakse 1980. aastal sõlmitud koostöölepinguga Euroopa Ühenduse ja ASEANi riikide vahel (vt nõukogu 30. mail 1980. aasta määrust (EMÜ) nr 1440/80 koostöölepingu sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse ning Indoneesia, Malaisia, Filipiinide, Singapuri ja Tai ehk Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni liikmesriikide vahel ning protokollil Euroopa Ühenduse ja Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni liikmesriikide Indoneesia, Malaisia, Filipiinide, Singapuri ja Tai vahelise koostöölepingu laiendamise kohta Brunei Darussalami Riigile, Euroopa Ühenduste Teataja L 81, 23.3.1985). Singapuriga on alustatud intensiivseid läbirääkimisi uue kahepoolse koostöö- ja partnerluslepingu sõlmimiseks.

3. PÄRSIA LAHE KOOSTÖÖNÕUKOGUSSE KUULUVAD RIIGID

ELi suhteid Saudi Araabia, Bahreini, Kuveidi, Omaani, Katari ja Araabia Ühendemiraatidega reguleerib koostööleping, millele kirjutasid 1989. aastal alla Euroopa Ühendus ja Pärsia Lahe Koostöönõukogu.

Läbirääkimised ELi ja Pärsia Lahe Koostöönõukogu vahelise vabakaubanduslepingu sõlmimiseks algasid 1990. aastal ning pärast pausi uuesti 2001. aastal. Komisjon püüab need võimalikult ruttu lõpule viia. Peale lepinguliste suhete leiab kord aastas ministrite tasemel aset poliitiline dialoog, mis hõlmab arutelu inimõiguste, ühishuvi pakkuvate regionaalküsimuste ning selliste julgeoleküküsimuste üle nagu koostöö terrorismivastases võitluses ja tuumarelvade leviku tõkestamisel.

Käesoleval temaatilisel eelarverreal põhinevad uuemad meetmed**Eelarverida 19-05-02 Suhted ELi-väliste OECD riikidega: aastad 2003–2006**

<i>Jaotus partnerriikide (ja tähtsamate meetmete) kaupa</i>	<i>Instrumendid</i>	<i>Summa (€)</i>
Koostöö USAga (tähtsamad meetmed: ELi keskused, avalik diplomaatia, mõjuala laiendamise meetmed, transatlantilise dialoogiga seotud meetmed) (1)	Projektikonkurss ja pakkumiskutse	10 704 956
Koostöö Kanadaga (tähtsamad meetmed: ELi keskused, avalik diplomaatia, akadeemilised suhted) (1)	Projektikonkurss ja pakkumiskutse	2 913 866
Koostöö Jaapaniga (tähtsamad meetmed: ELi keskused, inimestevaheline suhtlus jne)	Projektikonkurss	3 164 179
Koostöö Koreaga (ELi keskus)	Projektikonkurss	859 055
Koostöö Austraalia ja Uus-Meremaaga (ELi keskused, koostööprojektid kõrghariduse valdkonnas)	Projektikonkurss	4 590 000
Majanduse ja kaubanduse edendamise programmid: - Kampania „Värv Jaapanisse“ - Juhtivtöötajate koolitusprogramm	Projektikonkurss ja pakkumiskutse (stipendiumid)	12 678 071 28 918 530
Väiksemad koostööprojektid, hindamised jne.	Lepingud, toetused	1 172 246
KOKKU		65 000 903

(1) Hariduskoostööd USA ja Kanadaga rakendatakse ja rahastatakse eraldi konkreetsete kahepoolsete koostöölepingute alusel.